

เทศน์เช้า วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๘

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะเป็นสัจธรรมที่เข้าหล่อเลี้ยงหัวใจของสัตว์โลกนะ เราเกิดเป็นมนุษย์
เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรามีรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งที่อาศัย เราไม่มี
ที่พึ่งอย่างอื่นอีกเลย

ฉะนั้น ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใด เธอจะมีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด อย่ามีตัวบุคคล อย่ามีวัตถุข้าว
ของต่างๆ เป็นที่พึ่ง เพราะมันพึ่งไม่ได้

ธรรมะๆ ธรรมะคืออะไร

ธรรมะ สัจธรรมเกิดขึ้นมาจากหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเที่ยวสวนเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย สงสัย
เราต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตายใช่ไหม ถ้ามมหาดเล็ก มหาดเล็กบอกว่าใช่ แล้วมันมีฝั่ง
ตรงข้าม ตรงข้ามหาที่ไหนไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาที่นั่น ถ้าแสวงหาที่นั่น
เห็นไหม

คำว่า “นิพพานๆ” นิพพานคือความสงบ นิพพานคือความเย็น

ชั่วโลกเหนือใจ ชั่วโลกเหนือมันก็เย็น ตูเย็นมันก็เย็น แต่ว่าถ้ามันนิพพานคือความดับสิ้น
กิเลสตัดความทะยานอยากในหัวใจของคน แล้วสิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาได้ยังไงล่ะ

สิ่งที่มันเกิดขึ้นได้ สิ่งที่ว่าในโลกียะๆ เทวดา อินทร์ พรหมเสวยภพเสวยชาติทั้งนั้นนะ
จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ไปเกิดเป็นมนุษย์ ไปเกิด
เป็นสัตว์นรก สัตว์เดรัจฉาน นั่นแหละพูดถึงจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

ฉะนั้น เวลาทำความสงบของใจ ทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบระงับเข้ามาหรือไม่

ถ้าใจสงบรับเข้ามา เห็นใหม่ วันพระ วันนี้วันพระ

นี่ไง พระธรรมๆ ธรรมะอยู่ที่ไหน

ธรรมะอยู่ในหัวใจของตน แต่หัวใจของตนมันโดนกิเลสตันหาความทะยานอยาก
ครอบงำไว้ แล้วมันโดนครอบงำไว้โดยสถานะมิติของความเป็นมนุษย์

ความเป็นมนุษย์ มนุษย์คิดสิ่งใด ทำสิ่งใด ธรรมะสอนให้ปล่อยวาง ฉันก็ปล่อยวาง
หมดแล้ว ในมือไม่มีอะไรเลย แต่มันแบกไว้ในใจเต็มไปหมดเลย แบกอะไรนะ แบกความว่างไว้
กลัวมันไม่ว่าง

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านสอนไง เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ไปวัด
ไปวาทำบุญทำกุศล บุญและบาป บุญและบาปมันเป็นเปลือก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “เราเจาะฟองอวิชชาออกมา”

เปลือกไข่ เปลือกไข่

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “เราเป็นไก่ตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา”

เปลือกไข่นะ เราจับต้องได้ เวลาเราตอกไข่ เรามีเปลือกไข่ แล้วกิเลสอยู่ไหนวะ แล้ว
ธรรมะอยู่ที่ไหน

พระธรรมๆ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระสงฆ์ๆ อัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็น
ธรรม พระสงฆ์องค์แรกของโลก ถ้าสงฆ์องค์แรกของโลกนะ มันมีขณะจิตใจ ขณะคือนิโรธ คือ
การดับทุกข์ใจ ดับทุกข์เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา นี่ไง พระธรรมไง

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เรามีรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่
อาศัย แล้วเวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านสิ้นกิเลสไป พุทธ ธรรม สงฆ์รวมเป็นหนึ่ง

อ้าว! พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราก็ต้องว่ารัตนตรัยคือสาม แล้วมันรวมเป็นหนึ่งไป
ได้อย่างไรละ

ทำความเข้าใจของใจก็เหมือนกัน สมาธิคืออะไร สมาธิว่างๆ ว่างๆ

สมาธิคือจิตสงบระงับเข้ามานะ มีสติสัมปชัญญะของเขา ถ้ามีสติสัมปชัญญะของเขา นี่
ใจ อจินไตย ๔ ฌานนะ ฌานคืออจินไตย คือความว่างเป็นอจินไตย อจินไตยคือไม่มีขอบเขต
แล้วจับต้องสิ่งใดไม่ได้ แล้วก็อยู่ที่อารมณ์พาดพิงไปทั้งสิ้นใจ

แต่เวลาขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ คำว่า “สมาธิ” จิตมันตั้งมั่น จิตมันมี
กำลังของมันใจ

สมาธิคืออะไร

คือไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้น

พาดพิงว่างก็อารมณ์ใจ พาดพิงสิ่งใดมันก็เป็นอารมณ์ทั้งสิ้นใจ อารมณ์ก็เสวยภพใจ
เทวดา อินทร์ พรหมเป็นวิญญูญาณ

วิญญูญาณๆ วิญญูญาณคือผี จิตคือจิต ไม่เกี่ยวกัน เพราะจิตไปเกิดเป็นผี เป็นเทวดา เป็น
อินทร์ เป็นพรหม ขณะนี้ไปเกิดเป็นมนุษย์ใจ เราก็เอาความเป็นมนุษย์นี้ ว่างๆ ว่างๆ
วิทยาศาสตร์อยู่นี้

แล้วถ้ามันเป็นจริงละ

พุทโธ พุทโธของเราไปเรื่อยๆ พุทโธนี่คืออนวัตรกรรม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา

พุทโธๆ จะเจาะความคิด จะเจาะขันท์ ๕ ของเรา รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญูญาณ

ผู้ที่เรียนนักธรรมตรีจะเข้าใจ พระบวชแล้วจะรู้ ขันท์ ๕ ขันท์ ๕ เป็นอย่างไร ถ้าขันท์ ๕
ขันท์ ๕ ถ้ามันสมบุรณ์แบบของมัน มันถึงเป็นอารมณ์ขึ้นมา ถ้าอารมณ์ขึ้นมา เวลาพุทโธๆ มันก็
ขันท์ ๕ นี่แหละ มันก็สมมุติทั้งนั้นนะ

นี่ใจ พระพุทโธ พระธรรม พระสงฆ์

พระธรรม พระธรรมอยู่ที่ไหน พระธรรมอยู่ที่ไหน บอกว่าพระธรรมอยู่ที่ใจขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วใจของเราละ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ สอุปาทิเสสนิพพาน คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สอุปาทิเสสนิพพาน เศษส่วนใด

เรานะ ชั้น ๕ นี่มาร ชันธมาร

ไฉนคราวนี้เป็นภาระหน้าที่ คำว่า “ภาระหน้าที่” ก็สถานะของความเป็นมนุษย์นี้ไง เพราะจิตมันมาเกิดเป็นเราไง แล้วจิตที่มันเกิดเป็นเรา มันทุกข์มันยาก มันแบกมันหามของมันไป ถ้าเราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา พระพุทธศาสนา ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน

ใจสงบระดับมีกำลังแล้ว ถ้ามันเห็น มันรู้ เวลาผู้ที่ชำระล้างกิเลส มันเห็นกิเลสนะ มันรู้จักกิเลสนะ กิเลสมันมีครอบครัวของมันไง อวิชชาคือปู่ของมัน มีลูกสาว ๓ คน ความโลภ ความโกรธ ความหลงไง มันมีอุปาทานไง ชั้นอย่างหยาบ ชั้นอย่างกลาง ชั้นอย่างละเอียดไง เวลาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา มันมหัศจรรย์

พระธรรมอยู่ที่ไหน

อยู่ที่ผู้ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาได้ ถ้ามันอยู่ที่เรากำลังฝึกหัดปฏิบัติ นี่สมมุติทั้งนั้นนะ คือจินตนาการ สุตมยปัญญาคือการศึกษาล่าเรียน จินตนาการ จินตนาการในพระพุทธศาสนา เวลาเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา มันถึงว่าปัญญา ๓ ในพระพุทธศาสนา แล้วคนที่มีปัญญา ๓ ขึ้นมา ปัญญาอย่างไรเป็นโลกเป็นธรรมละ แล้วปัญญาที่ไหนละ

เราไปวัดไปวา วันนี้วันพระๆ วันพระไปทำบุญกุศลขึ้นมาให้เรา มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ศรัทธาพระพุทธศาสนาอยู่ที่วัดหรือ

ศรัทธาในพระพุทธศาสนา คือศรัทธาพุทธะในใจของตัว ใจของตัวถ้ามีศรัทธาในพระพุทธศาสนา มันจะเริ่มมีพุทธะในใจของตัว เพราะมันมีศรัทธา มีศรัทธา มีสามัญสำนึก มีสำนึกขึ้นมาแล้ว แล้วถ้ามีอำนาจวาสนาใจ จะฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาไง

ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาเพื่ออะไร

ไปวัดไปวาเพื่อบุญกุศล สละทานเป็นบุญเป็นกุศล เป็นอามิส

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งพระอานนท์ไว้ว่า

อานนท์ เธอบอกเขานะ อย่าบูชาเราด้วยอามิส ให้บูชาด้วยการนั่งสมาธิ ให้บูชาด้วยการ
นั่งปฏิบัติบูชาเราเถิด

เพราะคนที่ปฏิบัติบูชาเขามีโอกาส ถึงจะจริงหรือจะปลอม จิตมันได้สัมผัส นั่นก็คือ
โอกาสที่ได้ฝึกหัด เหมือนเราออกกำลังกายตอนเช้า เราออกกำลังกายเพื่อร่างกายแข็งแรงใจ พุท
โธๆ เพื่อจิตใจเข้มแข็งขึ้นมาใจ แล้วเข้มแข็งขึ้นมา เห็นไหม

ที่ไหนมีศรัทธา ที่นั่นมีเหยื่อ

ที่ไหนมีเหยื่อ ที่นั่นมีนักล่า

ศรัทธา ศรัทธางมหายไปทั่ว ให้เขาจูงจูงไปทั่ว

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศรัทธาเป็นอริยทรัพย์เลยนะ แต่ถ้ามีอำนาจวาสนานะ
จะมีสติปัญญา สติปัญญาพ้นจากเหยื่อ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนกาลามสูตรทับไป อย่าเชื่อ อย่าเชื่อแม้แต่อาจารย์
ของตัวเอง อย่าเชื่อ

มันพิสูจน์ใจ ศิลจะรู้ได้ต่อเมื่ออยู่ด้วยกัน อยู่ด้วยกัน ๑๐ ปี ๒๐ ปีรู้หมดนะ เวลาอยู่กับ
ครูบาอาจารย์ทั้งชีวิต ทำผิดทำถูกเราไม่รู้หรือ ครอบครัวสามีภรรยายังรู้นิสัยกันเลย แล้วศิลปิน
ศิลปินอยู่ด้วยกัน ศิลจะรู้ได้ต่อเมื่ออยู่ด้วยกัน คลุกคลีต่อกันมันจะรู้จะเห็นหมดนะ

ธรรม ตอนอ่านปากนี้ ธรรมจะรู้ได้ต่อเมื่อแสดงธรรม

หลวงตาพระมหาบัวท่านสอนไว้ เวลาพูดมันเปิดอก รู้แค่ไหน พูดได้แค่นั้นนะ มี
การศึกษาแค่ไหน พูดได้แค่นั้นนะ แล้วถ้ามีการศึกษาทางปริยัติขึ้นมา พูดธรรมะพระพุทเจ้าได้
ทั้งนั้นนะ แต่ไม่รู้

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านสอนไว้ สาธุ คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ศาสดาของเรา ธรรมและวินัย อย่าเหยียบหัวพระพุทธเจ้าแล้วแสดงธรรม คือลบหลู่และไม่เชื่อ แล้วอย่าทำตัวเองเหลวไหลจากศีล

แล้วถ้ามันเป็นจริงๆ ขึ้นมา สิ่งที่เป็นจริง หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโอ ให้มันสงบ ระวังเข้ามา ถ้าเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา มันรู้จริงของมันเอง แล้วถามมา เรื่องพระพุทธศาสนาถามมา

ถามเรื่องอะไรล่ะ

ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

ถ้ามีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีสามัญสำนึกในใจของตน แล้วถ้ามีสามัญสำนึกในใจของตน มันเห็นคุณค่าไหม

ชีวิตนี้คืออะไร เกิดมาทำไม แล้วเกิดมาแล้วตายเปล่า ตายได้อะไร

พระพุทธศาสนา เกิดมาทำไม

เกิดมาเป็นมนุษย์นี่ เกิดมาเราจะคัดค้าน เราจะหลบหลีกสิ่งใดไม่ได้หรอก เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนในอภิธรรมไว้ กุสลา อกุสลา อกุสลา อกุสลา ทำไมคนนั้นเกิดแล้วประสบความสำเร็จในชีวิต ทำไมเราเกิดแล้วทุกข์แล้วยาก ทำไมเราเกิดแล้วพ่อแม่ ถ้าพ่อแม่ไม่พร้อม เกิดแล้วไปทิ้งถึงขยะ ทั้งๆ ที่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าพ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก เพราะพ่อแม่ให้ชีวิตมาให้เกิดมา

นี่เป็นพระอรหันต์ของลูก ให้ชีวิตนี้มา ให้มาแล้ว แต่มีเวรมีกรรมกันทุกๆ คนไง มีเวรมีกรรม มันขัดมันแย้ง มันมีการขัดแย้ง มีการไม่ลงรอยต่อกัน แต่ถ้ามันเป็นบุญกุศลนะ ใ้อโฮ! รักแม่ที่สุดในชีวิต อภิชาติบุตรไง บุญพาเกิดนี้ ใ้อโฮ! มันสุขมันอิมเอมไปหมดนะ แต่ถ้ามันทุกข์นะ ถ้าเป็นบาปเป็นกรรมนะ พ่อแม่ไม่รัก พ่อแม่ไม่รัก พ่อแม่ไม่รัก

พ่อแม่รักทั้งนั้นนะ แต่เวรกรรมของสัตว์ กุสลา อกุสลา อกุสลา อกุสลา

เกิดมาทำไมไง ทำไมถึงเกิดไ้

เกิดเพราะเวรเพราะกรรมของตัวนั้นแหละ เพราะเวรเพราะกรรมของตัวทำแล้วมันฝังลงที่ใจ ใจเป็นบุญใจเป็นบาปมันหมุนไปในวัฏฏะ ถ้าเป็นบุญเป็นกุศลไม่มาเกิดที่นี่ ไปเกิดบนพรหม ถ้าทำบาปอกุศลไม่มาเกิดที่นี่ เกิดในอเวจี

จิตนี้ไม่เคยตาย แล้วในปัจจุบันนี้มาเกิดเป็นมนุษย์นี่ไง แล้วเกิดมาทำไม

เกิดมามีบุญและมีบาป บุญและบาปคือทัศนคติ จริตนิสัย จริตนิสัยที่ดีงาม จริตนิสัยผิดๆ เอา จิตวิทยา สภาวะแวดล้อมไง ลูกเราต้องเป็นคนดี สภาวะแวดล้อมที่ดีไ้

สภาวะแวดล้อมที่ดี ในครอบครัวสภาวะแวดล้อมที่ดี ผิดพลาดก็มาก สภาวะแวดล้อมที่ไม่ดี ดีขึ้นมาก็เยอะเยอะไป นี่เวรกรรมของสัตว์ไ้

นี่พูดถึงโลก จิตวิทยา

สภาวะแวดล้อมที่ดีงาม ไปวัดไปวา มันถึงมีข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา เป็นเครื่องอยู่ของใจๆ ทัศนคติ จริตนิสัย เพราะมันกว้างขวาง การทำความสงบของใจจึงทำความสงบ ๔๐ วิธีการอะไรก็ได้ มีวาสนามากน้อยขนาดไหน ขอให้ไ้ทำให้เกิด

พระอรหันต์ในสมัยพุทธกาลนะ พระสืวลีลามมากที่สุด รององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทุกตะขั้ญใจเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา พระอรหันต์เหมือนกัน เวลาพระอรหันต์ สิ่งที่ทำคุณงามความดี ปัญญามันอยู่ ถ้าทางโลกปัญญาที่สมอง แต่ถ้าเป็นธรรม ปัญญามันอยู่ที่จิต จิตที่มันมีอำนาจวาสนามันไม่ไ้ต่ำ มันไม่ไปทางนั้น มันมีสัจจะมีความจริงของมัน นี่ถ้าใจมันดีงามขึ้นมา เห็นไหม

แล้ววันนี้วันพระๆ ให้มีศรัทธา ศรัทธาในพระพุทธศาสนา คือศรัทธาพุทธะในใจของตน แล้วมีสติปัญญา ไม่ใช่ที่ไ้ไหนมีศรัทธา มีนั่นมีเหยื่อ ที่ไ้ไหนมีเหยื่อ ที่นั่นมีนักล่า ไ้หนักล่ำมันจูไป

กาลามสูตร อย่าไปเชื่อมัน อย่าเชื่อใครทั้งลั้้น เชื่อธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เป็นภาคปริยัติ

ปริยัติ ปฏิบัติ

ถ้าเราปฏิบัติ เราฝึกหัดขึ้นมา

ลูกหลานขึ้นมาอยู่ในบ้านในเรือน ถ้ามันช่วยพ่อช่วยแม่ก็เป็นคนดีแล้ว ลูกหลานขึ้นมา นี่ฝึกหัด ปฏิบัติก็เหมือนกัน หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโฮ ทำให้จิตใจมันเข้มแข็งขึ้นมา ถ้าใจเข้มแข็งขึ้นมา เหมือนลูกหลาน มันลูกได้ ยืนได้ เดินได้

จิตใจถ้ามันดีงามขึ้นมา มันพัฒนาขึ้นมาละ สิ่งที่ดีงาม คนดีไง มันมองโลกดีไปหมดเลย รักพ่อ รักแม่ พ่อแม่จะเอ็ดจะว่า พ่อแม่สอนเรา พ่อแม่เขาจะว่า โอ้ย! พ่อแม่เขาเมตตาเรา มันคิดบวก มันคิดดี ถ้าจิตที่มันดีงาม เราฝึกหัดของเรา นี่พูดถึงจิตของคนนะ

แต่ถ้าผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติ เวลาจิตมันสงบเข้ามามหัศจรรย์

ทุกข์เกือบตาย ทุกข์เจียนตาย นอนก็นอนไม่หลับ มันฟุ้งซ่านในใจ มันครอบงำบีบคั้น หัวใจตลอด ใครทำ ใครทำตัวเองนะ

แต่ถ้ามีสติมีปัญญาขึ้นมาละ ความคิดมันก็คิดมาตั้งแต่เกิด คิดมาตลอดเวลา มันจริงหรือเท็จยังไม่รู้ละนะ ความคิดมันแผดมันเผา ความคิดมันทำลายเราตลอด ทำไม่ไม่คิดบวกละ ทำไม่ไม่คิดถึงว่าพ่อแม่ก็รักเรา พ่อแม่ก็ให้มาทุกอย่างแล้ว อยู่ที่ความสามารถของเราจะดำเนินการต่อไปอย่างไร

สังคมรังแกเรา สังคมก็มันมีโอกาสไป ทุกวิกฤติในสังคมมีทั้งคนได้ประโยชน์และคนเสียผลประโยชน์ทั้งนั้น จิตใจของตนถ้ามันมีโอกาสดีงามไป อำนาจวาสนาคือโอกาส จังหวะและโอกาสของคน จังหวะและโอกาสของคน คนเราคิดล้า คิดไปก่อนไป ทำแล้วไม่ประสบความสำเร็จ คนเขาคิดสมดุลพอดี เขาคิดแล้วเขาได้ของเขา นี่วาสนา บุญและบาป

ถ้ามีวาสนานะ เราระลึกถึง แล้วใครพูดสิ่งใด ฟังทั้งนั้นนะ เราไม่ใช่คนปฏิเสธสังคม ฟังแล้วต้องไตร่ตรอง กาลามสูตร อย่าเชื่อ ต้องไตร่ตรอง ต้องพิจารณาของเราก่อน แล้วพิสูจน์ แล้วพิสูจน์

เวลาครูบาอาจารย์เรา หลวงปู่มันไป “จิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร”

นักปฏิบัติเขาไม่ถามเรื่องอื่นเลย จิตเป็นอย่างไร สงบไหม ถ้าสงบเป็นอย่างไร ถ้าจิตสงบแล้วทำไมจะนอนตายอยู่กับความสงบอย่างนั้นหรือ ความสงบมันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป สัพเพ ธมฺมา อนัตตา ธรรมทั้งหลายต้องเป็นอนัตตา ตัวของธรรมเป็นอนัตตา แต่ตัวของจิตยังไม่วู้จักตัวเอวเองนั้นนะ

แต่ถ้าจิตสงบแล้ว มีกำลังแล้ว น้อมไปให้เห็นสติปัฏฐาน ๔ ถ้าเห็นสติปัฏฐาน ๔ เห็นกายขึ้นมา มันก็มหัศจรรย์ในใจของตน เพราะถ้าจิตสงบแล้ว เห็นสติปัฏฐาน ๔ ในแนวทางพระพุทธศาสนา เห็นสติปัฏฐาน ๔ ในการประพฤติปฏิบัติ

แต่ร้อยทั้งร้อยนึกสติปัฏฐาน ๔ กาย ใครนึกไม่ได้ ความเจ็บปวด ใครนึกไม่ได้ ธรรมนี่จินตนาการได้หมดนะ จิตนี้มหัศจรรย์ไปทั่ว ไร้สาระ สติปัฏฐาน ๔ ปลอมๆ ปลอมๆ ปลอมๆ เพราะคิดเอา เออเออ

ถ้าเห็นจริงนะ ธรรมมันเกิดนะ เห็นจริงมันซึมเข้าไปในหัวใจเลย

ชีวิตนี้มาจากไหน ใครเป็นคนเกิด เกิดอย่างไร

พระโสดาบันเกิดอีก ๗ ชาตินี้เท่านั้น ปุณฺณคนหนาไม่มีต้นไม่มีปลาย ชีวิตนี้มาจากไหนแล้วมันจะไปไหน บุพเพนิวาสานุสติญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อดีตชาติไม่มีต้นไม่มีปลาย จตุปปาตญาณยังต้องไปตลอด ไม่มีกำหนดทั้งสิ้น

พระโสดาบันอีก ๗ ชาตินี้ เป็นพระโสดาบันเองไม่รู้เลยหรือ เองไม่รู้ถึงการเกิดการตายเลยหรือ เองเป็นพระโสดาบันอย่างไรกัน เองบรรลุธรรมอะไร กุญฺฉิบาย

พระโสดาบันตั้งแสนชาติ เกิดอย่างมาอีก ๗ ชาตินี้ แล้วถ้าพระอานนท์ประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ นางวิสาขาพอใจในความเป็นพระโสดาบัน นางวิสาขาต้องเกิดต่อไป มันมีที่มาที่ไปทั้งนั้นนะ มันเป็นวิทยาศาสตร์ ไม่ลอยมาจากฟ้า พระพุทธศาสนาไม่มีของฟรี ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ปฏิบัติเป็นก็ได้บรรลุธรรมในพระพุทธศาสนา

ปฏิบัติไม่เป็นก็มโหฬารอยู่นั้นนะ ให้กิเลสมันครอบงำ กิเลสบังงา เอาธรรมะมาฟาดหัวเราต่างหาก บรรลุธรรมโดยไม่มีเหตุไม่มีผลอะไรเลย มันเป็นธรรมได้อย่างไร

ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ

ดูเราทุกคนที่จะดื่งามเพราะเราฝึกฝนมันมา ถ้ามันจะดื่งามในตัวของมัน นั่นก็บุญเก่าของเขา ถ้าบุญเก่าของเขา ถ้ามันสืบต่อไปที่ดื่งามก็ต้องดื่งาม

คนเราเกิดมามีดีไปสว่างก็เยอะ เกิดมาสว่างไปมืดก็มี เกิดมาแล้ว การเกิดเป็นอริยทรัพย์ การเกิดถึงเป็นสิทธิเสรีภาพให้เราคิดและทำอะไรก็ได้ แต่คิดอย่างไร

ฉะนั้น เราถึงต้องมีพระพุทธศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม แล้วฝึกหัดให้เป็นความจริงแล้ว ไม่พูดให้ใครฟังเลย เอื้ออะ! เอื้ออะ! ยอมรับ แล้วลงในพระพุทธศาสนา จะเคารพบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ด้วยจิตวิญญูณของตน ไม่ใช่เคารพด้วยความเชื่อ ความเห็นของตน มันจะเป็นข้อเท็จจริงในหัวใจของชาวพุทธ เอวัง